

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

II. De minutis, ac Domesticorum Furtis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

An idem
possit fieri in
gravi ne-
cessitate ?

14. Resp. II. In gravi duntaxat necessitate non est licitum furari, neque surripere rem Proximi. Ita conformiter Doctore Subtili *loc. cit.* Maltrius *disp. 9. Theol. Mor. n. 21.* appellans hanc sententiam communiorem & veriore, quamvis nonnulli apud Lugonem *disp. 16. de just. & jure, n. 153.* oppositam sententiam probabilem censuerint. Desumitur hoc imprimis ex allegato Decreto Innocentij XI. Accedit ratio: tum quia sola extrema necessitas facit, ut omnia sint communia, non verò gravis. Tum quia per oppositam sententiam datur ansa non solum pauperibus, verùm & alijs in gravi necessitate constitutis, passim occultè alienum surripiendi, imò veriùs furandi, ut sic evadere possint publicam ignominiam, statùs sui amissionem, vitæ abbreviationem &c. Unde plurimùm Respublica perturbaretur, eò quòd tales necessitates crebriùs occurrere soleant.

QUÆSTIO II.

De minutis, ac Domesticorum Furtis.

Modicum
furans ani-
mo furandi
plura, si pos-
set, peccat
mortaliter.

15. **C**ONCL. I. Si quis modicum quid auferat, animo tamen & voluntate plura auferendi, si possit, certum est, quòd peccet mortaliter. Ratio est clara: quia talis habet pravam voluntatem, & affectum furandi quantitatem notabilem, si possit: atqui sola voluntas prava jam sufficit apud Deum pro peccato gravi; ergo. Unde notat Layman *loc. cit. n. 3.* si poenitens confiteatur, modicum quid sese furatum, eum quandoque à Confessario esse examinandum, an non habuerit animum plura surripiendi, si adfuisset occasio.

An teneatur
ad restitu-
tionem ?

16. Cæterùm talis fur, non obstante pravo affectu interiori quantitatem notabilem furandi, si possit, non incurreret sententiam excommunicationis alicubi latam in eos, qui rem notabilem furantur: neque tenebitur sub mortali (bene tamen sub veniali, si possit) ad illius modici restitutionem.

Quomodo
peccet qui
per Furta
minuta in-
tendit dite-
scere ?

17. **C**ONCL. II. Qui per Furta minuta intendit ditescere, & conquirere notabilem pecuniæ quantitatem, peccat mortaliter illà pravà intentione, & quovis externo Furto minuto ex vi illius intentionis deliberatè procedente. Ita communis Doctorem. Ratio est: quia talis intendit accipere rem alienam magni momenti, invito Domino; simulque singula externa Furta procedunt ex intentione mortiferà furandi sensim quantitatem notabilem. Unde de similibus dicitur Proverb. 11. *Statéra do-*
losa

lofa abominabilis est apud Deum. Et Deuter. 25. Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus &c. Abominatur enim Deus eum, qui facit hoc.

18. Notat tamen Lessius cit. cap. 12. num. 48. in singulis hujusmodi Furtis minutis non committi novum peccatum mortale, sed continuari jam coeptum: omnes enim istae acceptiones, & detentiones acceptorum, censentur una continua executio illius pravae intentionis. Declaratur amplius.

19. Nec obstat dictis in Conclusionem, quod talis à pluribus successive minuta surripiens, nemini faciat, neque facere intendat notabilem injuriam; ac proinde non videatur peccare mortaliter. Resp. enim: etsi nemo in particulari sentiat grave detrimentum, tamen respectu Communitatis hoc est magnum incommodum, & valde repugnans societati humanae; atque in omni Republica bene instituta adeo exosum, ut gravibus poenis passim puniri soleat: sicque tanquam res admodum noxia societati humanae, merito sub peccato mortali prohibita censetur.

20. Ex his inferitur, quod sic furantes minuta, utputa fraudantes pondera, mensuras &c. teneantur ad restitutionem ipsi, à quibus acceperunt, quantum possunt: v. g. in simili occasione Furta minuta commissa dominis minutim supplendo; aut, si ii ignorentur, vel amplius conveniri non possint, talia pauperibus erogando, prout in simili dicitur c. Cum tu. de Usuris. Et merito Innocentius XI. inter alias Propositiones etiam sequentem, ordine 8. damnavit: *Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per parva furtiva, quantumcumque sit magna summa totalis.* Furantes minuta teneantur restituere, quomodo?

21. CONCL. III. Non eadem quantitas, quae simul accepta sufficeret ad Furtum grave, sufficit ad hoc, quando per plura fortuita Furta minuta ad eam pervenitur, sed requiritur maior quantitas. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia dominus non ita facile sunt inviti in his Furtis interpolatis, & fortuitis; taliaque minus aegre ferre solent, quam si eadem quantitas simul ac semel auferatur. Unde Lessius loc. cit. n. 46. inquit: Si mortiferè peccat, & ad restitutionem iste tenetur, qui ab eodem homine aufert decem simul, requirentur quindecim, vel sedecim, aut etiam viginti, ut quis sub mortali teneatur restituere ablatum per Furta minuta fortuita, praesertim si longis intervallis facta sint. Ad Furtum mortale in minutis requiritur major quantitas; Et qualis?

Eccc

22. Quæ-

Per Furta
domestica
potest gra-
viter delin-
qui.

22. Quæres nunc quoad alteram partem Quæstionis, quid sentiendum sit de Furcis Domesticorum, id est, uxoris, filiorum, famulorum &c. ? Resp. I. Certum est, eos posse peccare mortaliter peccato gravis Furci, si rationabiliter, & graviter invito paterfamilias, notabile aliquid surripiant. Patet hoc ex illo generali Præcepto Decalogi: *Non furtum facies.*

An ex ijs
nascatur A-
ctio Furci?

23. Solum hic notandum est, etsi tales in Foro conscientie verè sint fures, adhuc tamen contra eos in Foro externo non dari propriam Actionem furci poenalem, & famosam. Et quidem inter conjuges verè posse dari Furtum, adeò ut ejusmodi res tanquam furtiva usucapi non possit, quamvis ob honorem Matrimonij cesset inter eos *Actio furci*, nec vocetur *Furtum*, sed meliori nomine *Amotio*, & inde sequens *Actio rerum amotarum*, clarè habetur *L. 1. & seqq. ff. de Actione rerum amotarum*. Similiter si filius, vel servus, surripiat patri vel domino, Furtum committit, & rem effici furtivam, non autem inde nasci Actionem furci, textus est §. *Hi qui. Instit. de Actionibus, quæ ex delicto &c.* Cum non magis cum his, quos in potestate habemus, quàm nobiscum ipsi agere possimus.

Quid quoad
Furta famu-
lorum, aut
mercenari-
orum?

24. Tandem, quòd alia Furta domestica, videlicet commissa à famulis, aut mercenarijs nobiscum degentibus, si leviora fuerint, publicè vindicanda non sint, ac proinde non pariant Actionem furci, patet ex *l. Respicendum. ff. de Penis*. Unde si per talia Furta læsis, postmodum fiat debita satisfactio mediante restitutione ablatorum, cessat in Foro externo omnis Actio poenalis & famosa. Quòd si hoc non fiat, ac proinde paterfamilias à domesticis, vel eorum familiaribus, nequeat rem ablatam recuperare; tunc is etiam Judicis auxilium implorare poterit, quo hi ad restitutionem compellantur. Quinimò si eorum Furta sint immodica, vel nimis multiplicata, etiam poenà corporali puniri solent; prout post Julium Clarum *lib. 5. Sentent. §. Furtum. n. 22.* notat Layman *cit. cap. 1. n. 4.*

Ad grave
Furtum Do-
mesticorum
requiritur
major
quantitas.

25. Resp. II. Certum videtur, ad Furtum grave Domesticorum non sufficere eandem quantitatem, quæ ad grave Furtum hominis externi sufficeret. Ita Lugo *disp. 16. de just. & jure, sect. 4. n. 63.* & alij communiter. Ratio est: quia respectu Domesticorum non ita facile invitus est paterfamilias, sicut adversus extraneos, ut patet ex communi sensu hominum.

Quid de
Furto filij-
familias?

26. Et quidem de filijsfamilias loquendo, parentes non ratio magis sunt inviti quoad modum, quàm quoad substantiam. Et

Et fortasse (ut inquit Lugo *loc. cit. n. 76.*) displicet usus ipse in tali, vel tali materia; non tamen volunt semper graviter obligare filium ad culpam læthalem in ea acceptione, & multò minus ad restitutionem, postquam pecunia consumpta est.

27. Adde ex eodem Lugone *num. 77.* & alijs, quando filius in commodum & obsequium patris ultra suum debitum operatur, & lucratur, posse in mercedem sui laboris & obsequij (nisi aliunde præteritur) aliquid accipere. Sed ne laxentur habent filijs ad Furta domestica, illud benè notandum est, quod dicitur Proverb. 28. *Qui subtrahit aliquid à patre suo, vel à matre, & dicit, hoc non esse peccatum, particeps homicida est.*

Præsertim operantis in obsequium patris?

28. Uxorem quod attinet, ea quidem graviter peccat, & quidem mortaliter, si summam notabilem ex bonis mariti, vel quorum administratio ad ipsum pertinet, utpote qui ex ipsis tenetur providere familiæ, ipso rationabiliter invito accipiat. In hisce tamen casibus multa sunt observanda.

Uxor furripiendo potest graviter peccare?

29. I. In hujusmodi Furtis major ad peccatum mortale requiritur quantitas, quàm in alijs: hæc autem quantitas iudicio prudentis, spectato statu, opibus & cæteris, dijudicanda est, num sit notabilis, & excedens notabiliter consuetudinem aliarum mulierum suæ conditionis, nec ne.

Quæ quantitas ad hoc requiritur?

30. II. Si uxor absumat in bonum familiæ, in quod maritus ipse erat absumpturus, ipsa non obligatur ad quidquam restituendum; prout inter alios notat Gobat *tract. 5. Quinarius, cap. 22. n. 28.* Ratio est: quia nullo damno reali, & æstimabili, afficit hoc modo maritum; esto affecerit eum injuriâ, usurpando sibi ipsius officium, atque administrationem bonorum communium.

Quid si absumat in bonum familiæ?

31. III. Si maritus ipse aut omninò invitus non sit, sed rogatus facillè concederet, aut si irrationabiliter solum invitus, non peccat uxor aliquid ex ejusdem bonis furripiendo. Ratio est clara: quia aut maritus invitus non est, aut certè non rationabiliter invitus, uti supponitur; ergo uxor jam hoc ipso non committit Furtum in tali casu, prout liquet ex ipsa definitione Furti, de qua *num. 2. & seqq.*

Aut maritus non sit invitus, &c.

32. IV. Potest insuper uxor liberè donare ex bonis suis paraphernis, spectato Jure communi Cæsareo, ac nisi aliter inter virum & ipsam fuerit conventum, *l. Hac lege. C. de Pactis conventis.* Verùm de hoc jam alibi. (c)

Quid de Bonis paraphernis uxoris? (c) Tract. 7. Dist. 4.

Uxor potest
facere do-
nationes, ac
elemofy-
nas; quas?

33. V. Potest etiam uxor ex bonis communibus facere donationes, & elemofynas secundum consuetudinem aliarum mulierum suæ conditionis. Quod si vir vetet, videtur vetare excessum; alioquin foret irrationabiliter contrarius, seu inuitus: siquidem uxor non est mancipium viri, sed socia, habens etiam quandam auctoritatem administrationis, etsi viro subiectam, ne quid inordinate fiat; unde nequit ei maritus omnes donationes, etiam moderatas, & rationabiles, prohibere.

Item impen-
tas necessa-
rias pro tu-
sistentatione
familia,

34. VI. Insuper potest uxor in suas, liberorum, totiusque familiae necessitates, atque adeo in victum, vestitum, medicinas, accipere, & convertere tantum, quantum teneretur maritus; posito, quod hic præ avaritia, vel ignorantia non subministret talia necessaria.

Aut avertio-
ne gravis
damni,

35. VII. Potest ulterius uxor eas alienationes facere, quas necessarias rationabiliter iudicat ad avertendum à marito grave damnum; siue temporale, v. g. morbum, mortem, carcerem, si præ avaritia vel ignorantia id negligat maritus (sicuti fecisse Abigail, ad perpetuam ejus laudem legitur *1. Reg. c. 25.*) siue spirituale, largiendo elemofynas, ne Deus ipsum ob flagitia puniat, sed misericorditer convertat. Sic enim utilissimè gerit uxor negotium mariti, cujus damnum etiam redundaret in ipsammet uxorem; ac proinde is nequit rationabiliter esse inuitus.

Quid, si ma-
ritus sit dissi-
pator Bono-
rum com-
munium?

36. Addit Lessius *lib. 2. cap. 12. num. 87.* & Layman *lib. 3. tract. 4. c. 13. n. 7.* Quando maritus est dissipator bonorum communium patrimonij in potationes, largas donationes, vel mulieres, non prohiberi uxorem, si ita opus esse videatur, occultâ compensatione uti (eò, quod vir tali modo faciat injuriam uxori) aliquid de bonis mariti subtrahendo: dummodò caveat, ne soluto Matrimonio, propter ignorantiam factæ occultæ compensationis, restitutio dotis ipsi denuò fiat.

Ad Furtum
grave famu-
lorum ma-
jor requiri-
tur quanti-
tas,

37. Quantum attinet ad famulos & famulas, certum quodque est, plus requiri in ijs ad Furtum grave, quam in extraneis. Ratio est: quia domini sciunt, attentâ fragilitate humanâ non posse, moraliter loquendo, ita ab ijs administrari res domesticas sibi commissas, quin aliquid, præsertim in esculentis & poculentis, adhæreat manibus contrestantium: sicut, qui conducit operarios in vineam, supponit pro certo, uvas ab ipsis comedendas usque ad libitum & saturitatem, nec posse bovi trituranti os alligari.

38. Por-

38. Porro, quænam quantitas sufficiat ad peccatum mortale in famulis & ancillis, à multis pendet circumstantiis, ac præcolligenda? fertur à liberalitate & tenacitate dominorum; quorum aliqui liberaliores sunt, nec volunt erga famulos juris rigorem exercere, sed humanâ & communi fidelitate contenti esse, dummodò cæteroquin sua munia exactè præstent.

39. Ne autem hujusmodi famulis laxentur habentæ ad Furta domestica, Innocentius XI. hanc inter alias, ordine 37. Propositionem damnavit: *Famuli, & famule domestica possunt occultè beneficiis suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario suo.* Et meritò dicta Propositio, sicuti jacet, ut minimum tanquam scandalosa, & in praxi perniciosa, damnata fuit, quia erat inductiva famulorum ad plurima Furta: eò præsertim, quòd judicium de insufficientia salarii relinquebat ipsis famulis, qui stante quocunque dubio, ob naturalem erga seipsos affectum, facile pro se judicarent; cum tamen nemo possit esse iudex in propria causa. Accedit, quòd iniquum sit, patremfamilias, qui est in possessione suorum bonorum, superveniente dubio de sufficientia salarii, per occultam surreptionem à dicta suorum bonorum possessione disturbare, contra illud vulgatum: *In pari causa melior est conditio possidentis*, arg. c. In pari. de Reg. Juris in 6.

40. Quòd si verò luce meridianâ clarius sit, herum committere injustitiam, vel minuendo salarium ex justitia debitum, vel non solvendo mercedem pacto promissam, tunc dictæ Propositionis damnatio locum non habet: & poterit famulus in iudicio petere æqualitatem mercedis sibi debitæ; aut, si ex aliqua causa id obtinere nequeat, extrajudicialiter sibi occultè compensare. Jo. Cardenas in *Crisi Theologica ad Propositionem 37. Innocentij XI. num. 38. & seqq.*

QUÆSTIO III.

De Cooperantibus ad Furtum, vel injustam Damnificationem.

41. Certum est, quòd contra septimum Præceptum Decalogi non tantum delinquatur per Furtum, aut Rapinam, injustè aliena surripiendo, aut violenter rapiendo; sed etiam per quamcunque injustam Damnificationem Proximi in bonis fortunæ. Dupliciter autem hoc potest contingere: primo

Eeee 3

mò